

A Zene Világnapján

Yehudi Menuhin október első napját a Zene világnapjává tette. Erre az ünnepé nyilvánított napra azóta a világ minden nemzetének zenével élő és foglalkozó tagja, közössége, évente ünnepi hangversenyyel emlékezik.

Ez a legszebb globális megemlékezés, az emberiség nagyon óhajtott szolidaritásának szentelt ünnep. Ami e napon az összekötő kapocs, a zene, mely megszólalt október 2-án zeneiskolánkban, tanítványoktól és tanároktól előadva. Ez a hangverseny ünnepelés volt, nem a tanulatkat bizonyító előadás. És mint minden ünnepnek, emberi keretét az ünnepek ritualizáltsága adja meg. Ez azt jelenti, a résztvevők kölcsönösen és szívből üdvözlnek egymást. Amikor a műsor folyamán előadók pódiumra lépve találkoztak a közönséggel, üdvözlésül meghajoltak és hallható volt, azonnal viszontválasszal, tapssal reagált a hallgatóság. A műsorszám befejezése után, távozáskor úgyszintén. Ez néhány esetben hiányzott. Pedig a megérkezés és a távozás minden esetben üdvözléssel kell, hogy járjon. Amit az este kaptunk, az a zene, az

emberi szellem csodálatos megnyilvánulása. De mi is ez a csoda?

Világunk telve van hangot adó, rezgő hűrokkal, rezgő lemezekkel, levegőrezgéseket generáló csövekkel, de ezek hangja nem zene, csak zörej. Amikor e rezgések között rezgésszámuk alapján rangsort állítunk elő, e rangsor hangjait elménkkel dallamokká kötjük össze, zenét alkotunk. Amikor pedig érzéseink alapján elválasztjuk egymástól a természetesen összhangzó, vagy disszonáns hangokat, és belőlük a dūr-moll rendet megalakítjuk, kezünkbe kerül a hangulatainkat befolyásoló hangrendszerek sora.

A hanghullámoknak birtokában van, hogy hullámhosszaikkal összeillesztve őket, ránk, emberi szervezetünkre kifejtésük fiziológiai, azaz élettani hatásukat, amit azután az agyunk hangulattá, érzelmé alakít. A fény és hanghullámok a bennünket körülvevő világmindenség, a kozmosz termékei. Az igazi szférák zenéje. Emberi felhasználásuk szilárd kapcsolatot teremt a nagy természet és a parányi emberletünk között. A parányi emberek

között találhatók, akik ezeknek a fény- és hangművészeteknek gyakorlói voltak és rájöttek, színekkel, dallamokkal kommunikálni lehet, mert minden ember egyformán megérti. A Zene Világnapja tudatunkba vési, emberiség csak egy van, és embertársunkkal a szíves kapcsolat csak a közös megbecsülés, szolidaritás alapján valósítható meg. Ezt pedig legmeggrázóbban a süket zenész, Beethoven nyilvánította ki.

Amikor Beethoven, az emberi szolidaritás világhimnuszát, a IX. *Szimfóniát* megkomponálta, köszöntötte az ismeretlen emberiséget. Mert a köszöntésnek a rítusok szerint különböző érzelmi mélysége van. A kis meghajlás a pódiumon, a kézfogás, biccentés, elmormolt üdvözlő szó is mást, és az átölelés is mást jelent. Azonban a beethoveni „*Átölelek emberiséget!*” csak a legmélyebb együttérzés kifejezésekként értékelhető. A Zene Világnapján legalább az első lépést, az üdvözlést tanuljuk meg Tőle! Mert az előadók fellépése is utánuk tűnik kis meghajlás nélkül.

Dr Sárly Gyula

Jubiláló zeneiskolánk

Október 21-én ünnepi műsor keretében emlékeztek a Járdányi Pál Zeneiskola 20 éves évfordulójára. 1988-ban költözött a zeneiskola jelenlegi épületébe, s Járdányi Pál zeneszerző, népzenekutató, zenepedagógus nevét vette fel.

Érthetően nagy volt az érdeklődés a műsor iránt. *Kendeh Gusztáv*, a zeneiskola előző igazgatójának ünnepi beszéde és a névadó domborművének megkoszorúzása után jeles művészek játékában gyönyörködhattunk.

A Liszt-díjas bőgőművész *Járdányi Gergely* és a Liszt- és Kossuth-díjas *Bogányi Gergely* ritka zenei élményt adott. *Járdányi Gergely* édesapja egyik ked-

velt alkotását játszotta; különben külföldi turnéjáról visszatérve látogatott Tapolcára. *Járdányi Pál* özvegye, a hárfaművész *Erzsébet* asszony és leánya, *Zsófia* is jelen volt, aki édesapja életművét dolgozta fel disszertációjában.

Bogányi Gergely olaszországi és angliai útja között szakított időt, hogy kedves Tapolcájának adjon egy zenei csokrot virtuóz játékból: Bartók: Zongora-sonáta I. tételét, Gounod-Liszt: Faust-kereszt és Chopin: Nocturne-t játszotta.

A szobi Kodály Zoltán Művészetoktatási Intézmény tanárai és növendékei színesítették a műsort.

Az ünneplő zeneiskola hálaosan emlé-

kezett *Baski Sándor* egykori tanácselnőkre, aki nagyban támogatta a zeneiskola kezdeti terveit, *Borsányi Gáborra*, a zeneiskola első igazgatójára, valamint *Kocsis István* főmérnökre, aki az iskolaépület jelenlegi formáját tervezte.

A koncertterem előterében gondolat válogatott kiállítási anyag mutatta be a zeneiskola 20 évének jeles eredményeit, a névadó: Járdányi Pál - Kodály-tanítvány! - rövid, de gazdag életútját.

Tapolcára visszatérnek az egykori tanítványok, a világban hírt szerzett művészek; a Járdányi Pál Zeneiskola Alma Mater és zenei nagyhatalom.

G. Dr. Takáts Gizella

Színözön

Molnár Ibi festőművész kiállításának megnyitójára kaptam meghívót, október 7-én 18 órára. A kiállítást megnyitja *Németh István Péter* költő, közreműködik *Konkoly-együttes*. Állt a lapon.

A Tamási Áron Művelődési Központban, az előcsarnokban szemet örvendeztető színözön fogadott. Valami optimista előhangulata volt a bemutatónak, amit a friss színekkel, jól megfestett természeti képek látványa sugallt. Első benyomást a gyakorlott kézre valló, izléses, akvarellnek tűnő képek többsége okozta. Megvizsgálva, az erős színhatást az úgynevezett gouache és akvarell, tehát kevert technika alkalmazása váltotta ki. A gouache anyagában ugyan vízfesték, de fedőfestékként alkalmazva erőteljesebb színhatású. A vagy tíz olajfestmény már nem volt ennyire felélénkítő. Talán maga az olajtechnika nem női területe a festészetnek?

A képek sajátosan egyenetlen érték-szórását mutattak. A dilettáns Tánctól, a már művészi Sárvári Madonnáig, felfelé örvénylő forgószélig, minden érték képviseltette magát. Valahogy a kitört, himpókos lábú lovak, szarvasmarhák, általában az élőlények ábrázolása leggyengébbre sikerült. Ez minden önképzett festő örök hiányossága. És mindig leggyengébb maga az ember, mint a Tánc alakjai. Azonban ezekért, a hiányosságokért bőven kárpótolta a nézőket a szépen komponált, kitűnően megoldott természeti képek és jól választott falusi házak látványa. No, és a tiszta színek ereje. Az említett vegyes technikával. A bevezetőből csak ez maradt el.

Igen, és volt zene. Pentaton dallamok rekedtes emberi hangon és modern instrumentumokon. Suum cuique, mondhatná egy bölcs elme.

Dr. Sárly Gyula

Adytól a Szlengszótárig vezető úton

Andrea már a doktori disszertációját készíti

„Ezzel a bibliával tuti, hogy bevágódsz a lélekidomárodnál: így vili lesz neki, hogy mit rizsázol. És még az ősökkel is együtt mazsizhattok belőle, akik valszeg salátává olvassák majd.”

A fenti mondatok elolvasásakor bizonyára lesznek olyanok, akik döbbenet kapják fel a fejüket, mert nem értik, míg mások akár a gyermekük vagy saját maguk szóhasználatára ismernek rá bennük. A megfjítéshez mindenképpen jó, ha kézbe veszik *Parapatics Andrea* közelmúltban megjelent *Szlengszótárát*, amely a mai magyar szleng 2000 szavát tartalmazza oly módon, hogy a szavak mellett megtalálható nemcsak annak a köznyelvi szinonimája, de példamondaton keresztül is megvilágítja a használati körüket. A legjobb megoldást viszont én választottam: arra kértem *Andréát*, hogy legyen kalauzom a szleng világában.

- A szleng használatát tekintve sokáig igaz volt az az állítás, hogy alsóbb társadalmi

osztályból származó fiatal férfiak beszélnek szlengben. Napjainkban viszont nemcsak egy-egy szlengszó, hanem maga a jelenség is elterjedt, hogy a városiak és vidékiek, műveltebbek és kevésbé műveltek, fiatalok és idősek, férfiak és nők egyaránt használják szóban és írásban. Azt viszont tudni kell, hogy milyen kommunikációs közegben lehet a szlengeket alkalmazni, mert aki hivatalos beszédhelyzetben használja a bizalmas társalgás szókészletét, azt komolytalan, gyermeges és/vagy műveletlen embernek tartják. Meggondolandó például, ha valaki *fejtágításon* vesz részt, annak valóban hasznos-e a továbbképzés, és hogy aki *szeriz* vagy *imcsiz* valakit, az lehet-e igazán szerelmes.

- *Hogyan lettél nyelvész? Már középiskolás korodban is az akartál lenni és semmi más?*

- Szó sincs róla! A tapolcai Batsányi-gimnáziumból a magyar nyelv és irodalom szeretetét vittem magammal, ezért is jelentkeztem az ELTE Bölcsészettudományi Karának magyar nyelv és irodalom szakára. Feltett szándékom volt, hogy majd Adytól írom a szlengszótárat. A nyelvészettel már az egyetemem „fertőzöttem meg”.

- *Kik segítettek ebben?*

- *Dr. Kiss Jenőnek*, a Magyar Nyelvtudományi Társaság elnökének - ő ma a doktori témavezetőm -, valamint *Benkő Lórándnak* az előadásai, de valójában az egyetem Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet tanszékeinek a hangulata, az ott tanított segítőkészsége hatott rám. Mivel két évig gyakornok voltam a Magyar Nyelvtörténeti

Szociolingvisztikai Dialektológiai Tanszéken, ott nagyon közel kerültünk egymáshoz emberileg is, szakmailag is az oktatókkal. Így Adytól, mint szakdolgozatóból nem lett semmi, helyette nyelvtörténetből írtam a diplomamunkámat. Abban is a szleng vizsgáltam, csak történeti aspektusból. *Dr. Korompay Lára* volt a témavezetőm.

- *Milyen út vezetett a szakdolgozatótól a szótárig?*

- Az *Édes anyanyelvünk* című nyelvész folyóiratban megjelent egy pályázat, amely a diáknyelv szavaira épített. Addigra már én is több dolgozatot írtam ebben a témában, így természetes volt, hogy jelentkeztem a kiírásra, és meg is nyertem ezt a határon túli is kiterjedő országos pályázatot. Harmadéves egyetemista voltam, amikor eldöntöttem, hogy ebből írom a szakdolgozatom. Amikor az anyagot kerestem hozzá, éppen akkor rendeztek egy *Szótárnapot*, amelyen a nyelvészeti kiadók mutatták be a megjelent műveket. A *Tinta Könyvkiadó* standjánál nézelődtem, amikor megszólított egy úriember, s megkérdezte, hogy mit keresek. Mondtam, hogy szlengszótárt. Majd szó szót követett, és kiderült, hogy valójában a beszélgetőpartnerem nem más, mint *Kiss Gábor*, a kiadó igazgatója, aki már ott megígérte, hogy ha elkészítem, kiadják az én szótáramat is.

- *Hogyan gyűjtöttél hozzá anyagot?*

- Már előzőleg is gyűjtöttem, hiszen kellett a szakdolgozatomhoz, de most minden barátot, ismerőst „csatasorba állítottam”, de figyeltem a buszon, villamoson, az utcán, és „jegyzeteltem” a mobilommal. Így aztán meglett a szótárnyi 2000 szó.

- *Mit szóltak a tanáraid az elkészült szótárhoz?*

- Gratuláltak hozzá. Nagyon fontosnak tartom, hogy szóljak *Pusztai Ferenc* professzor úrról is, aki lektorálta a szótárt. Sokat segít nekem azóta is. Nagyon jó kapcsolatban vagyunk egymással. Ez csak fokozódott, amikor kiderült, hogy mi valójában földik vagyunk. Ő Monostorpatin született, a rokonai, testvérei pedig Tapolcán élnek ma is.

- *Megvan a diplomád, elkészült az első szótárad. Mivel foglalkozol most?*

- A 9. és a 11. évfolyamon óraadóként tanítok magyar nyelv és irodalmat a Batsányi-gimnáziumban. Nagyon szeretem. Ez az élmény nem hasonlítható a gyakorlatlan szerettekhez. Sokkal jobb. A 9. évfolyamosoknak már én vagyok „a magyartanárr”, van időnk ismerkedni egymással. A tanítás mellett készülök a doktorimra. Három évig, havi egy alkalommal megyek fel az ELTE-re oktatás-konzultációra. Természetesen az elkészítendő disszertációm témája is a szleng.

- *Lesz-e újabb szótár?*

- Gyűlnék a szavak innen is, onnan is. *Kiss Gábor* szerint 3 év múlva ki lehetne adni egy újabbat. Azt viszont már jobban szeretném tudományosan megtámogatni, szeretném, ha reprezentatívabb lenne, nemcsak itthonról, de akár Erdélyből, a Felvidékről is jó lenne összegyűjteni a szleng szavainak egyrészt. Három év még nagy idő. Addigra én is megszerzem a doktori képesítést, és ami még nagyon fontos: a 9. évfolyamos tanítványaim is - az elsők! - leérettségiznek majd.

N. Horváth Erzsébet

Új

TAPOLCAI ÚJSÁG

IX. (XV.) évfolyam 10. szám

TAPOLCA VÁROS LAPJA

2008. október

Emlékezzünk a hősökre!

Az 1956-os forradalom tiszteletére rendezett városi ünnepségen **Varga Tiborné**, a Batsányi János Gimnázium igazgatója mondott megemlékező beszédet a Történelmi Emlékparkban.

A történelmi helyzet tette őket azzá, az eszme, amelyhez csatlakoztak, ami túlélt és túlél nemzedékeket - *hangsúlyozta az ünnepi szónok.*

- Megtanultuk, mert megtanították nekünk, hogy küzdeni kell az iga-

Fotó: N. Horváth

„Nem térhetünk ki sorsunk elől: méltónak kell lennünk elődeinkhez”

- Emlékezzünk! Emlékezzünk a hősökre, az utcai barikádokon elesetteknek, akik nem hősök akartak lenni, csak egyszerűen, a szó valódi értelmében szabad, boldog emberek. Mert ők nem hősöknek születtek, azzá lettek.

zunkért, függetlenségünkért, a szabadságért, az önálló nemzeti létért - *fogalmazott Varga Tiborné.*

/Összeállításunk a 4. oldalon Nagyot mertünk álmodni, volt bátorságunk cselekedni címmel./

Jubileumi koncert

Huszonöt éves a Tapolcai Ifjúsági Fúvószenekar. A születésnap alkalmából az ünnepelt jubileumi koncertet adott október 11-én a Városi Rendezvénycsarnokban.

A negyedévszázada tartó töretlen siker titkát **Óri Jenő**, a Járdányi Pál Zeneiskola

igazgatóhelyettese fogalmazta meg a hálás közönség előtt. - A siker titka négy fogalom köré csoportosítható. Ez a négy fogalom az érték, a közösség, a közönség és a karnagy - *mondta.*

/Péni Béla karnaggyal készített riportunk a 3. oldalon A zene otthonra talált... címmel./

Fotó: László

25 év a közönség szolgálatában

Meghalt Marton László (1925-2008)

Életének 83. évében, hosszú szenvedés után elhunyt Tapolca szülőtte, díszpolgára, a Kossuth-díjas szobrászművész.

„Biztos vagyok benne, hogy az idő csak azt menti meg, aminek vonzó

ereje van” - *írta Ars Poétikájában.*

Alakját és szobrait ezert is őrzi majd a végtelen idő. Hirdetve, hogy az egyetemes szépség, a lüktető élet nem ismer kort, divatot és országhatárokat.

/Marton Lászlótól A Pásztorfiú hazatért című összeállításunkkal veszünk végső búcsút./

Megrongálták a Trianon Emlékhelyet

Amire nincsen szó...

Az elmúlt napokban ismeretlen elkövető vagy elkövetők megrongálták a Köztársaság téren lévő Trianon Emlékhelyet.

Több sérülés található a hírtáblán, összetörték néhányat a 64 vármegye földjét tartalmazó üvegtégelyből, vandál módon tették tönkre magát az

emlékművet is.

Mint *dr. Scher József* rendőrkapitánytól megtudtuk, a város ismeretlen tettes ellen feljelentést tett. Néhány nap múlva fegyverszakértő vizsgálja, hogy a hírtáblán található sérülés fegyvertől származik-e, és ha igen, akkor az milyen típusú.

Tapolca a dobogó második fokán

„A tiszta, virágos Veszprém megyéért” 2008. évi közterületek versenyén a 3000 feletti lakost számláló települések között - Balatonfüred mögött - a képzeletbeli dobogó második fokára a mi kisvárosunk állhatott, azaz ezüstérmes lett. Gratulálunk! */Írásunk a 4. oldalon A település-szépítés legyen közös feladat címmel./*